

בינ"ו עמ"י עש"ו

ספר
שאלות ותשובות

גביע הכסף

תשובות רחבות בעומקה של הלכה מבררים
מיוסדות על אדני פז דברי חכמים עם ראשונים ואחרונים
נטועות חצובות וסלולות כדרך רבותינו הפוסקים
בארבעה חלקי השולחן ערוך ועניינים שונים
וכשמן טוב יורד על הראש דברי אגדה ערבים
אוצר בלום של ידיעות נחוצות שאין יד הכל ממשמשים
עם כמה מערכות וחקרי דינים מחודשים
לשמחת לב המעיינים גם גדולים וישישים
הכל מיד ה' עלי השכיל וברצותו נותן חכמה לפתאים

*

חלק רביעי
ענינים שונים

*

מנאי
הצעיר באלפי ישראל
ישראל בלאאמו"ר עובדיה שליט"א גברא
מעיה"ק ירושלים תובכ"א

סימן עו

מה שם חותנו של רבי עקיבא

א. בס' ליקוטי יהודה ע"פ ויחי כתב בשם האמרי אמת שהיה מגיה "כלבא" במקום "בן כלבא", ושנקרא בן ע"ש שהיה מצאצאי כלב בן יפונה, ע"כ, ותמוה מאוד לתקן בכל המקומות ישנים וחדשים כלבא במקום בן כלבא.

ב. והיה נלענ"ד לקיים הגירסא "בר כלבא", ולומר שהיה שמו האמיתי "שבוע", ומאחר שכן היה שמו, לכך דרשוהו לשבת, ואה"נ אם לא שהיה שמו כן לא היו מכנים שם כזה אפילו בכוונה טובה.

ג. וראא בתפארת ישראל עמ"ס ידים פ"ג מ"ה ביכין שהיה שמו "יהושע בן קפוס" וציין לשבת קמו, ושלכן קרא רבי עקיבא לבנו יהושע כדאיתא בפסחים קיב. ושבועות ו. לפירוש רש"י שם

וכשעיינתי בשבת קמו ראיתי "יהושע בן קפוסאי חתנו של רבי עקיבא היה" כפוסאי ולא קפוס, ואפשר שהיה לו גירסא אחרת, ושבגמרא מבוארת שוטנשטיין ניקדו חתנו ולא חתנו, וראוי להעיר שם שלהתפא"י הניקוד כמו חותנו.

ד. ולפי דרכו של התפארת ישראל נראה לאחות הדבקים דאפשר לומר שהיה שמו יהושע בן קפוס מצאצאי כלב וכך נשתרש שם "בן כלבא שוע" שוע הוא קיצור של יהושע, ומשכך היה שמו נעשה ונתפשט הכינוי "בן כלבא שבוע" בשביל הדרש שכל מי שנכנס לביתו רעב ככלב יוצא שבע, וזהנלענ"ד אמת.

הנה הנראה מחז"ל שלרבי עקיבא הייתה יותר מאשה אחת, ונלכה ונלקטה נא בשבילים בפעמי בת נדיב, למצוא ביושר מחברת הקודש אשר לרבי עקיבא בכדי לענות על השאלה: מה שם חותנו של רבי עקיבא. ולדעת זה צריכים לדעת מי היו נשותיו, אחת לאחת למצוא פתרון [ואין מוקדמת ומאוחרת בתורה].

—x—

האשה הראשונה. המפורסמת בצדקתה היא רחל, בת המכונה כלבא שבוע. שכתוב עליו במדרש ב"ר (ויחי צח, ח) וכן בירושלמי (תענית ד, ב) אמר ר' לוי מגילת יוחסין נמצאה בירושלים וכתוב בה "בר כלבא שבוע - מכלב, והיינו שהיה מצאצאי כלב בן יפונה, וכלבא שבוע היה גר בירושלים ומגדולי וגבירי העיר (גיטין נו.) ובהשלמות לספר כפתור ופרח מכת"י (פרק יא עבר הירדן מסלול ו) איתא שקצת אומרים שכלבא שבוע (קבור) בהר אדחי בלשון הישמעאלים, ע"כ, והיום נקרא גבעת המורה בעפולה, אבל בירושלים מקדמת דנא מצביעים על קברו, והובא בס' אור הישר להרש"י הילמן עמ' 152 תיאור של הגולל ודופק מזה הקבר. גם מצינו בספרים שלמדו הלכות מהמקווה במערה שם. ובמנהגי הספרדיים בירושלים מלפני מעל 150 שנה כתוב שהיה מנהגם לפקוד קבר זה ביום ל"ג בעומר [לאחר שלמדו כל הלילה].

וצ"ע מה היה שמו האמיתי של כלבא שבוע.

האשה השניה היא גיורת ואין לה יחס וכתינוק שנולד מהר סיני, רק נדע שהייתה מקודם אשת טורנוסרופוס או אלמנתו או גרושתו (נדרים נ:).

האשה השלישית. ע"י אבות דרבי נתן פ"ו שבפשוטות מבואר שאשתו הראשונה [א"ה זו שלא הזכירו שמה ושם אביה] נשאה כשהיה עם הארץ ונולד לו ממנה בן והוא ובנו החלו ללמוד א' ב'. [נראה בבנין יהושע שם שכך פירש שהיה לר"ע בן קודם שנשא את רחל בת כלבא שבוע המבואר בכתובות סג ובזה מתורץ קושיית תוס' בשבת קנ. ד"ה וריב"ק ובב"ב קיד ד"ה ומטו ובכורות נח. חוץ מן הקרח עיי"ש. כ"כ בגליון הגאון הבקי מורי"ב נ"י ב"ה ש"ש ע"כ. ובכסא רחמים שם כתב שכשהיה ר"ע עם רחל בעוני, היה מפרנס בניו של אשתו ראשונה ואת רחל אשתו בת כלבא שבוע, ע"כ, ונלענ"ד בדעת התוס' שיבאר האבות דרבי נתן שהילדים שפירנס רבי עקיבא בעניו היו בני רחל מהשנה ראשונה, ולפי"ז מש"כ שם שפירנס בנים ובנות אפ"ל שנולדו לו תאומים בתחילת שנה ותאומות בסוף השנה וכיו"ב, ודוק].

ויש לציין שאם ננקד בשבת חתנו כמו חותנו (וכהתפא"י) אבל נאמר שיהושע בן קפוס איננו כלבא שבוע, הרי שזו אשה אחרת. ויתכן שהיא זו שנשאה כשהיה עם הארץ ונראה שלא הייתה אשתו כאשר נשא את רחל.

האשה הרביעית. כתב בספר יוחסין (מאמר ראשון אלף בית אות היו"ד) רבי יוחנן בן ישוע בן חמיו של ר' עקיבא פ"ג ידידים אמר

כדברי בן עזאי וזה היה ידוע בזמן ר' עקיבא וא"כ אשה אחרת נשא ר' עקיבא שהוא חיה שנים רבות וא"כ לפחות ג' נשים היו לו בת כלבא שבוע וזאת ואשת טורנוסרופוס שר יונים שנתגיירה, עכ"ל, ולהנ"ל יתכן שהם ארבע.

שו"ר בביוגרפיות תנאים ואמוראים בפרוייקט השו"ת בר אילן שכתבו בפשוטות שהיו לו ארבע נשים בחייו אבל הם מנו הראשונה כשהיה ע"ה בלי שם, השניה רחל בתו של כלבא שבוע, השלישית הגיורת, הרביעית בת ישוע.

ונ"ל שגם בדעת תוס' י"ל שהם ארבע נשים. א. רחל. ב. הגיורת. ג. בת יהושע בן קפוס

(והניקוד בשבת הוא "חותנו"). ד. בת ישוע (ידידים).

ושם כתבו על רבי עקיבא: היו לו בנים חכמים:

בנו ר' יהושע בן קרח (לפירוש רש"י

שבועות ו' ע"א ד"ה: יהושע), ובנו שמעון שהולידו

לחופה (ירי', ברכות ספ"ו) ומת בחיי ר"ע (שמחות

פ"ח). וכן הוליד לחופה את בתו שניצלה בנס

ביום חופתה (שבת קנ"ו ע"ב). ושם חתנו היה ר'

יהושע בן כפוסאי (שבת קמ"ז ע"ב). בן עזאי

תלמידו אירס לו לאשה את בתו (כתובות ס"ג

ע"א). ע"כ, ויש לפלפל בזה עוד.

ואם אכן הם ארבע נשים דהוו ליה לרבי עקיבא,

אולי י"ל שהם כנגד ד' חכמות פרד"ס,

והתורה היא חברתך ואשת ברייתך, וראה חיים

עם אשה אשר אהבת, ובחגיגה יד: ארבעה נכנסו

לפרדס ורבי עקיבא יצא בשלום, ובתוספתא

חגיגה ב, ד רבי עקיבא עלה בשלום וירד בשלום

ועליו הכתוב אומר משכני אחריך נרוצה וגו'.

ישראל גברא

יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו

שושר"ש

בנל"ך

ואע"י

